

Ieva Demenytė

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos 3a klasės mokinė

ESĖ

Ką renkamės?

Lietuva: nebėra dabarties, nebus ir ateities? Ar iš tikrųjų?

Apie gyvenimo kokybę Lietuvoje yra daug kontraversiškų nuomonių. Vieni sako, kad nereikia lygintis su užsieniu, tiesiog dirbti savo tėvynės labui ir kelti ją vis aukščiau, ir mūsų jaunoji karta tai gali. Kiti sako, kad svarbiausia yra gerai jaustis pačiam ir bent užsitikrinti padorų gyvenimą, kad nereikėtų verksti dėl nesumokėtų mokesčių.

Vienas mokytojas labai gerai pastebėjo, kad žmogui oriai gyventi Lietuvoje reikia bent dviejų tūkstančių litų. Taigi, mes gyvename kaip ubagai. Na, tame yra dalis tiesos, nes turime ubagų karalių, bet ar visi esame ubagai?

Man, pavyzdžiui, tikrai netenka dviejų tūkstančių per mėnesį, bet kol kas lyg ir nieko netrūksta. Norisi ir telefono geresnio, ir kambario gražesnio, gal dar pakeliauti kur toliau visai būtų neblogai. Paskui apsisuku, pagalvoju, kad ir savo seną „Nokia“ turiu, pavalgau visai skaniai, apsirengti irgi galiu pakankamai šiltai ir gražiai. Taigi kokia problema?

Problema yra ta, kad mes norime daugiau. Tai nėra blogai. Tik norėdami daugiau pasikelsime aukšty. Tik kiek reikės tam paaukoti? Yra du būdai pasiekti geresnį gyvenimą: išvažiuoti arba bandyti „prasikasti“ čia. Abu yra savaip sunkūs.

Yra dar viena problema. Ši turbūt kur kas gilesnė. Jaunimas išvažiuoja dažniausiai dėl to, kad jie mano, jog čia beveik nieko nepalieka. Jie neprisiriša prie gyvenamosios vietos, šalies, žmonių ir kitų dalykų. Trūksta meilės. Kai žiniasklaida rėkia, kad čia viskas blogai, nusikalstamumas didelis, politikai „išsidirbinėja“, statomiems objektams byra mūsų įnešami milijonai, šalis senėja, sveikatos apsaugos nėra, daugumai reikia dirbti už „kapeikas“. Paskui atkartoja kaimynai: „Vaike, bėk, kol nevēlu. Kas, kad tu pabaigsi čia tą universitetą, darbo tu negausi, nepabaigsi – galėsi dirbti „Maximoje“, paskui neturėsi darbo iš viso, neturėsi už ką savo vaiko pamaitinti, arsi daugybę metų, o iš pensijos neišgyvensi, susirgsi, numirsi ir niekam nebūsi įdomus.“ Kai galiausiai pats pagalvoji: tris šimtus dienų per metus blogi orai, surūgę žmonės, galimybių nėra, tai ką man čia veikti?

Iš tiesų Lietuvoje dėl emigracijos situacija prasta ir artimiausiu metu nesimato jokių prosvaisčių ją pagerinti. Nereikėtų smerkti abiejų pusių: nei tų, kurie, vedami širdies balso, pasilieka laive su skęstančiais, nei tų, kurie išvažiuoja, kad prasigyventų. Yra dar vienas pasirinkimas. Išvažiuoti, užsidirbti ir parvežti tuos pinigus Lietuvon. Bet ar daug bus tokių, kurie sugrįš apakinti užsienio grožybių ir pinigų?

Gal visa šita panika nepagrįsta ir viskas čia iš tiesų gerai? Čia nuostabi gamta, čia skaniausias maistas, čia mūsų tėvai ir seneliai, ir viskas taip sava ir pažįstama...

Tai ką renkamės?

Ritualai

Už lango tamsu ir šalta, aš viena namie, blausiai dega kampinis šviestuvas, ant staliuko garuoja imbierinė arbata ir nosį maloniai kutena obuolių pyrago gabalėlis. Ta magiška proga sugalvojau parašyti apie tai, kas mano gyvenime yra gražaus.

Šiuos nuostabius vakarus ir daugelį kitų pasikartojančių gražių dalykų aš vadinu ritualais. Jie man nepaprastai svarbūs ir tai nebūtinai išskirtinės progos. Kiekvieną rytą aš nesikeliu iš lovos, kol neapsiverčiu tai į vieną, tai į kitą pusę, skaniai išsirąžau ir dėdama vieną koją, paskui kitą atsiveikinu su miego karalyste. Paskui atidarinėju įvairius spalvotus buteliukus vonioje ir džiaugiuosi jų maloniu kvapu ant odos. Kiekvieno ryto neįsivaizduoju be kavos ar arbatos puodelio, ypač kai šalta, tai nuramina, pakelia nuotaiką ir tada, gerai nusiteikus, galima išeiti iš namų.

Kitas nuostabus ritualas – tai maisto gaminimas. Ypač kai išbandau kažką naujo. Niekada nežinau, kas išeis, bet kiekvieną šeštadienį susirandu gražiausiai skambantį receptą su labiausiai gundančiu paveikslėliu, einu nusipirkti produktų ir pradėdau šventę virtuvėje. Vieną kepu, kitą pjaustau, paskui maišau, kol pabaigoje galiu padalinti viską į lėkštes ir stebėti, kaip artimieji mėgaujasi maistu. Nieko nėra geriau, kaip išgirsti nuoširdų pagiriamąjį žodį.

Yra dar retesnių ritualų. Jie kartojasi kas metus. Gražiausias, tubūt ne man vienai, yra Kalėdos. Man ne tiek patinka pačios Kalėdos, kiek jų laukimas. Stengiuosi išprašyti, kad kuo anksčiau būtų atnešta eglutė, ir kai ji jau visu gražumu stovi kambaryje, kimbu į maišus ir prikeliu žaislus gyvenimui po ilgo laukimo, kada jie vėl galės pasirodyti. Pirmiausia išskleidžiamos šviečiančios girliandos, paskui ir purios mėlynos, raudonos, geltonos, galiausiai savo vietą atranda visi žaisliukai, o viršūnę papuošia didžiulė auksinė žvaigždė. Nuo tos akimirkos kiekvieną vakarą prigesinus šviesas kambaryje, galima džiaugtis mirksinčiomis lemputėmis ir mėgautis kalėdine dvasia, kuri šnidžda: „Jau tuoj tuoj...“ Nors parduotuvės jau senokai pripildytos kalėdinių daiktelių, visada smagu apžiūrėti, ką gi naujo šiais metais pasiūlys didieji prekybos centrai. Po juos vaikstant vis dažniau pasigirsta viena kita kalėdinė daina. Nors sukurtos prieš daugelį metų, jos glosto širdį ir jų visada norisi klausytis. Jau likus kelioms dienoms, prasideda didysis dovanų rinkimas, pakavimas ir kelioms dienoms jos atranda vietą po Kalėdų eglute, gundo spėlioti, kas gi ten. Pagaliau prasideda didysis Kūčių vakaras. Visi įnikę ruošti dvylikos patiekalų stalą, visi susėda gražiam bendram vakarui. Kas prisimena senuosius metus, kas jaudinasi dėl rytojaus, kas šiaip šnekučiuojasi apie jiems rūpimus dalykus. Kitą rytą pajunti jauduliuką, ar gausi, ko prašei, ir su nekantrumu išpakuoji dovaną.

Aišku, kitos šventės taip pat labai svarbios. Pavasarį atbudus gamtai, labai smagu daužyti kiaušinius ir mėgautis pieniniu šokoladu iš Velykų bobutės, gegužę – pamatyti didžiulę mamos šypseną, įteikus puokštę gėlių, paskui užpūsti gimtadienio žvakutes ir vėl laukti Kalėdų.

Kiti ritualai, nors ir ne periodiškai, bet vis vien svarbūs. Valandos su gera knyga, žurnalo straipsniais, peržiūrėjimas mėgstamiausių interneto tinklalapių, filmai, spektakliai, pasivaikščiojimai po miestą, susitikimai su draugais, ilgi pašnekesiai, žiūrėjimas į žvaigždes ir daugelis kitų dalykų, kurie gyvenimą daro gražesnį.

Visi šie stebuklai yra malonumai, kurių praleisti nevalia.

Demonai

Pakankamai dažnai ir daugumos žmonių veidus perkreipia šimtai demonų. Tie demonai turi nuostabiausių galių. Jie gali į žmogų įleisti nerimą, stresą, irzlumą, pyktį, nusivylimą, liūdesį, apatiją, pyktį, neviltį ir daugybę kitų negatyvių jausmų.

Demonai niekada nesnaudžia ir neaplenkia nė vieno. Kiekvieno individo gyvenime yra apsilankę nesuskaičiuojama daugybė demonų.

Šimtai demonų kasdien klaidžioja aplinkui, siekdami nutverti auką. Tada parodo savo galią ir, kai jiems nusibosta, slenka toliau. Gali džiaugtis tie, kurie įgimtai turi stiprų imunitetą ir daugumai demonų gali atsakyti šypsniu ir nuleisti jį juokais. Tokie žmonės, net atėjus mirčiai, neleidžia demonams užsibūti per ilgai namuose.

Laimingieji, turintys stiprų imunitetą, atpažįstami greitai. Jie pasižymi tuo, kad didžiausią savo laiko dalį atrodo švytintys iš laimės, su plačia šypsena veide, spindinčiomis akimis. Jie myli gyvenimą ir daugelį dalykų jame. Visame kame ieško gėrio. Jie vertina tai, ką turi, nes supranta, kad tai gali greitai baigtis.

Yra vienas paradoksas. Pas juos ateina ne ką mažiau demonų nei pas nusivylusius gyvenimu. Skirtumas tas, kad laimingieji niekada neleidžia demonams prieiti per arti ir juos paveikti. Matydami grėsmę, jie apsigaubia nematomu skydu. Kad ir kaip būtų, yra demonų, kurie vaikšto kartu su jais ir sėja jų gyvenime blogų jausmų sėklas, bet tai laimingųjų neveikia. Jie pastebi blogybes, apsvarsto jas ir pamiršta. Visuomenėje jie dar vadinami optimistais, bet iš tikrųjų jie tik paprasti žmonės, kurie suvokia, kad susiliejimasis su blogais dalykais ir tų pačių demonų maitinimas apie juos diskutuojant, galvojant, liejant ašaras nei jiems, nei aplinkiniams negali atnešti nieko gero.

Galima pastebėti, kad laimingųjų visuomenėje yra palyginti nedaug ir pasaulį apimant globalizacijai jų vis mažėja. Jų skaičių taip pat mažina negatyvios televizijos laidos, žurnalai, laikraščiai, internetas. Yra net tipas destruktivių žmonių. Jie kaip dėlės bando prikibti prie kiekvieno

sutiktojo ir įleisti į jį savo negatyvią energiją, atnešą tų pačių demonų. Destrukcinis žmones dar galima pavadinti žmonėmis be imuniteto, kurie negali atsispirti bet kokiai nemaloniai smulkmenai jų gyvenime. Jie kartais tomis smulkmenomis taip užgožia savo gyvenimą, kad nebemato nieko gražaus ir gero. Demonai taip įsigyvena jų kūnuose, kad per juos pradeda užkrėsti kitus. Sprendimas yra.

Gali susidaryti įspūdis, kad pasaulis yra padalytas į laiminguosius ir pasmerktuosius. Vis dėlto labai gerai žinoma, kad nėra visi pesimistai arba optimistai. Yra visokių imuniteto stiprumo laipsnių. Ir štai gera žinia. Kad ir koks žmogus ir kad ir kokio laipsnio jis būtų, galima imunitetą gerokai sustiprinti. Aišku, kaip ir kiekvienas stiprus pokytis žmogaus gyvenime, tai reikalauja valios pastangų, gal net labai daug. Durys į šviesiomis spalvomis nuspalvintą pasaulį visada yra, tik reikia surasti raktelį.

Norintiems priartėti prie laimingųjų gretų ar net visu savimi įsilieti į juos pirmiausia reikia įsimylėti. Ne kažkurį konkretų žmogų, su kuriuo norėtum nugyventi visą gyvenimą (nes jį pirmiausia dar reikia surasti), bet tiesiog viską. Įsimylėti viską. Gana įdomiai skamba. Beje, kad tai taptų žmogaus gyvenimo dalimi, reikia paprieštarauti visiems lendantiems demonams, negatyvioms mintims ir emocijoms, įšaknytiems pasiteisinimams apie savo pasibaisėtiną padėtį ir pradėti dešimtis, jei reikia, šimtus kartų kartoti: „Aš myliu save, aš myliu savo artimuosius, aš myliu savo namus ir vietą, kurioje gyvenu. Aš myliu visus žmones, nesvarbu, kiek kai kurie iš jų man yra padarę bloga. Aš myliu kiekvieną naują sutiktąjį, aš myliu visą pasaulį ir viską, kas jame yra.“

Kitas žingsnis skamba labai paprastai. Nusišypsoti. Taip paprastai. Nesvarbu, kokia emocija tuo metu būtų, tiesiog imti ir nusišypsoti. Tai gydo. Tiesa, kad tai suveiktų visu pajėgumu, pradėti šypsotis reikia vos pramerkus akis ir baigti jas užmerkiant. Pradžioje tai gali atrodyti sunku, dirbtina, kvaila ir gal net veidmainiška, bet po kurio laiko tai taps įprotis ir žmonės pastebės gerus pokyčius. Svarbiausia nepamiršti, kad demonai visada šalia ir, net jiems smogiant stipriausius smūgius, šypsenos paleisti nevalia.

Tinkamas bendravimas su žmonėmis yra dar vienas dalykas, kurio nereikėtų pamiršti. Nesvarbu, su kiek blogų emocijų žmogus sietųsi, bendravimas turi būti malonus ir nuspalvintas šypsena. Nuo to tik geriau. Be to, labai svarbu yra įsiklausymas ir nuoširdus girdėjimas, kas sakoma. Bent jau daugumoje pokalbių svarbu pamiršti save, savo problemas ir įsiklausyti į kitą žmogų, stengtis suprasti jį ir domėtis juo. Domėtis jo veikla, jausmais, lyg jis būtų įžymybė. Kalbos negalima pertraukti, žiūrėti kažkur pro šalį, užsiimti kitais dalykais, net kitomis mintimis. Svarbiausia yra tai, ką jis nori pasakyti. Nutraukti minties nevalia.

Paskutinė sudedamoji dalis skydui nuo demonų lipdyti yra atsisakymas priimti į save nemalonus jausmus. Kasdienis pasaulis pilnas aplink sklandančių blogų ir dar blogesnių naujienų (kurių palyginus daug daugiau nei gerų). Svarbiausia, kad žmogus tiesiog apsiribotų minimaliu jų žinojimu, bet nesuteiktų joms jokios energijos, t. y. neįsileistų blogų emocijų į save. Aišku, kai kokia nors problema rūpi, ją imtis spręsti yra labai geras žingsnis, bet tai nereiškia, kad galima save pripildyti neigiamomis emocijomis ir spręsti jas kartais net pykčiu. Aišku, tai nėra lengva įgyvendinti, bet gali padėti suvokimas, kad, bliviai apmąščius situaciją, tos naujienos gyvenimo ženkliai, o gal išvis nepakeis.

Demonai yra įveikiami. Ir, kas svarbiausia, priemonės jiems įveikti – visiškai nemokamos. Vis dėlto įgyti imunitetą nuo jų yra tikras menas. Jie slypi visur – namuose, gatvėje, mokykloje, darbe, televizijoje, spaudoje, net gali kilti iš paties žmogaus. Laimi tie, kurie numarina juos badu, nesuteikdami energijos augti ir įsišaknyti blogomis emocijomis.

Kančios ir malonumai

Man patinka rašyti esė. Man nepatinka rašyti literatūrinius rašinius. Kodėl? Todėl, kad rašant esė man nereikia galvoti, ar pataikau į temą, nes temą sugalvoju pati. Man nereikia galvoti, ar ankstesnis sakinytis siejasi su šiuo, ar sakinytis, kurį ruošiuosi rašyti, siesis su tuo, kurį dabar rašau. Man nereikia galvoti, ar bus ryšys tarp šios ir kitų ateinančių pastraipų. Man nereikia jokių įžangų ar išvadų. Mano mintys gali lietis nevaržomu ir begaliniu srautu... Tik aš pati nuspręsiu, kada ši esė baigsis. Man nereikia stengtis prirašyti trijų, keturių ar šešių šimtų žodžių. Man net nereikia ilgai ir nuobodžiai svarstyti, ar mano argumentai bus patys tinkamiausi, ar jie patvirtins mano teiginį, aš net galiu nesijaudinti, jei išvis jų neparašysiu ar netgi jei neparašysiu paties teiginio.

Atėjusi į pamoką ir atsisėdusi rašyti literatūrinį rašinį, lošiu loteriją, traukdama laimingą bilietą. Ant to bilieto užrašyta tik rašinio tema. Daugiau nieko. Kartais pataikau pasirinkti temą ir tinkamai ją atskleisti, kartais mano bilietas būna nelaimingas ir aš pralošiu gerą pažymį, net nepradėjusi rašyti. Pasirinkusi temą, pasijaučiu, lyg gavusi mamos raštelį su būtinais padaryti darbais, kuriuos atlikus prie jų reikia padėti varnelę ar juos išbraukti.

Na, ir prasideda darbas. Įžangoje prisimenu mokytojos pasakytą šabloną. Paaiškink pavadinimą ir įvesk į tai, apie ką kalbėsi rašinyje. Pirmas žodis apibūdintas, antras irgi, lyg ir apibendrinau ir skamba gan rišliai. Gera įžanga – pusė darbo. Bent jau tikiuosi, kad gera... Toliau – sugalvoti dėstymui tris teiginius, bent po du argumentus ir kiekvieną pastraipą apibendrinti. Kažką rašau, argumentuoju, įrodinėju, apvelku gražiomis citatomis, bandau nesikartoti, neimti medžiagos iš tų pačių ištraukų, dar kartą pasitikrinu, ar argumentai tinkami teiginiui, ar nenukrypau nuo temos, ar tikrai mokytojai nekils abejonių, dėl kurio nors sakinio tinkamumo... Tfu. Beliko išvados. Man tai lengviausia dalis. Pakartoti dėstymo pastraipų išvadas kitais žodžiais ir apibendrinti kokia genialia savo mintimi. Padaryta. Visos varnelės sudėtos. Na, dar pasitikrinsiu: sakiniai siejasi, argumentai vietoje, viskas lyg ir taikliai į temą. Pagaliau skambutis, ir galiu atsipūsti po šitokio sunkaus darbo.

Ši pastraipa bus daug trumpesnė. Kaip aš rašau esė, galiu apibūdinti net ir vienu sakiniu. Atsigėrusi šiltos arbatos, patogiai įsitačiau ant sofos, atlenkiu savo nešiojamojo kompiuterio ekraną, įsijungiu „Word“ programą ir lieju savo mintis. Ar gali būti paprasčiau?

Paprastumas irgi gali būti subjektyvi sąvoka. Vienam yra labai patogiu, kai jį įstato į rėmus, nurodo viską, ką jam reikia padaryti, o jam belieka tik vykdyti įsakymus. Kitam, tokiam kaip aš, labiau prie širdies vykdyti savo minčių nurodymus parašyti tai, apie ką tuo metu galvoju, o ne tai, kas parašyta tam tikrame kūrinyje. Nedrįsčiau įrodinėti, kas yra naudingiau, nes neturiu kompetencijų apie tai spręsti. Vis dėlto faktas, kad esė daug labiau skatina kūrybiškumą ir savęs realizavimą negu literatūrinis rašinys, ir laiminga man bus ta diena, kai rašysiu esė laikydama valstybinį lietuvių kalbos brandos egzaminą.